

б. Земельне, аграрне, екологічне, природоресурсне право;

Лисанець О.С.

*доцент кафедри земельного та аграрного права Національного
Юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПІЛЬГИ ЩОДО СПЛАТИ ЗЕМЕЛЬНОГО ПОДАТКУ

Справляння плати за землю з 1 січня 2011 року здійснюється відповідно до положень розділу XIII Податкового кодексу України, яким визначено основні елементи платежу, а саме: платники, об'єкт та база оподаткування, ставки податку, механізм його обчислення та строки сплати, а також порядок пільгового оподаткування земельних ділянок.

Податковий кодекс містить нові особливості пільгового оподаткування земельним податком. Пільгове земельне оподаткування пов'язане із звільненням носія земельних прав від обов'язку сплачувати земельний податок. Підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат. При встановленні податкових пільг законодавець виходить із пріоритетності суб'єктивного критерію при звільненні від оподаткування.

Надаючи пільги певним власникам і землекористувачам земельних ділянок ПКУ розрізняє серед цих пільговиків громадян та юридичних осіб. Варто зауважити, що пільги щодо плати за землю для фізичних осіб мають яскраво окреслений соціальний характер. До складу громадян, які звільняються від земельного податку, відносяться інваліди I та II групи; фізичні особи які виховують 3 та більше дітей віком до 18 років; пенсіонери за віком; ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»; фізичні особи, визнані Законом особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. У цих випадках звільнення від земельного податку стосується лише земельних ділянок, площа яких не перевищує граничних норм, встановлених ЗК України.

При звільненні від земельного податку юридичних осіб законодавець за основу приймає різні критерії. Так, з урахуванням соціально-економічних чинників від земельного податку звільняються заклади, установи та організації, які повністю утримуються за рахунок бюджету (органи державної влади та місцевого самоврядування, органи прокуратури та ін.), вітчизняні заклади культури, науки, освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення та ін., вітчизняні дослідні господарства науково-дослідних установ і навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ; благодійні організації, діяльність яких не передбачає одержання прибутків; громадські організації інвалідів України та деякі інші.

Звільняються від земельного податку юридичні особи, які використовують земельні ділянки із земель, що особливо охороняються. Йдеться про заповідники, у тому числі історикокультурні, національні природні парки, заказники (крім мисливських), регіональні ландшафтні парки, ботанічні сади, дендрологічні і зоологічні парки, пам'ятники природи, заповідні урочища та парки-пам'ятники садово-паркового мистецтва.

Треба зазначити, що новостворені фермерські господарства не сплачують земельний податок протягом трьох років, а в трудонедостатніх населених пунктах - протягом п'яти років з часу передачі їм земельної ділянки у власність.

Звільненні від земельного податку певні землі, які названі в ПКУ. Йдеться, зокрема, про сільськогосподарські угіддя зон радіоактивного забруднення територій, визначених ст. 2 Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи» (зон відчуження, безумовного обов'язкового відселення, гарантованого добровільного відселення і посиленого радіоекологічного контролю); хімічно забруднені сільськогосподарські угіддя, на які запроваджено обмеження щодо ведення сільського господарства; землі, що перебувають у тимчасовій консервації або у стадії сільськогосподарського освоєння; земельні ділянки крематоріїв та колумбаріїв; землі дорожнього господарства автомобільних доріг загального користування та деякі інші.

Крім наведених вище категорій, земельний податок також не сплачується за земельні ділянки державних сортовипробувальних станцій і сортодільниць, які використовуються для випробування сортів сільськогосподарських культур, земельні ділянки сільськогосподарських підприємств усіх форм власності та фермерських (селянських) господарств, зайняті молодими садами, ягідниками та виноградниками до вступу їх у пору плодоношення, а також гібридними насадженнями, генофондовими колекціями та розсадниками багаторічних плодкових насаджень.

Також деякі пільги щодо сплати земельного податку встановлено Перехідними положеннями ПКУ. Так, від сплати податку звільняються деякі суб'єкти космічної діяльності, літакобудування, суднобудівної промисловості та кінематографії.

Треба зазначити, що платники податку, які користуються пільгами з цього податку, надають в оренду земельні ділянки, окремі будівлі, споруди або їх частини, податок за такі земельні ділянки та земельні ділянки під такими будівлями (їх частинами) сплачується на загальних підставах з урахуванням прибудинкової території. Ця норма не поширюється на бюджетні установи у разі надання ними будівель, споруд (їх частин) в тимчасове користування (оренду) іншим бюджетним установам, дошкільним, загальноосвітнім навчальним закладам незалежно від форм власності і джерел фінансування. Особливістю застосування пільгового оподаткування є те, що ВР Автономної Республіки Крим, міські, селищні та сільські ради можуть встановлювати пільги щодо земельного податку, який сплачується на відповідній території у вигляді часткового звільнення на певний строк, зменшення суми земельного податку лише за рахунок коштів, що зараховуються до відповідних місцевих бюджетів.

Податкові пільги, порядок та підстави їх надання встановлюються з урахуванням вимог законодавства України про захист економічної конкуренції виключно Податковим кодексом, рішеннями Верховної Ради Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, прийнятими відповідно до цього Кодексу.

Суми податку та збору, не сплачені суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, обліковуються таким суб'єктом - платником податків. Облік зазначених коштів ведеться в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Контролюючі органи складають зведену інформацію про суми податкових пільг юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців та визначають втрати доходів бюджету внаслідок надання податкових пільг.

Контролюючі органи здійснюють контроль за правильністю надання та обліку податкових пільг, а також їх цільовим використанням, за наявності законодавчого визначення напрямів використання (щодо умовних податкових пільг) та своєчасним поверненням коштів, не сплачених до бюджету внаслідок надання пільги, у разі її надання на поворотній основі. Податкові пільги, використані не за призначенням чи несвоєчасно повернуті, повертаються до відповідного бюджету з нарахуванням пені в розмірі 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України.